

NAPJEVI
Brinjskoga
kraja

Izdavač:

Zavičajni klub Brinjaka »Sokolac« u Zagrebu

Lektura i korektura:

Prof. dr. sc. Mirjana Kalafatić

Dragutin Perković, prof.

Likovno oblikovanje i prijelom:

Branka Perković, dipl. oec.

Glazbeni stručni suradnik:

Dane Bićanić

Sponzor:

Općina Brinje

Tisak:

Printera grupa

Naklada:

1.000

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 739975

ISBN 978-953-96618-1-4

NAPJEVI

Brinjskoga kraja

prema zapisu i kazivanju
Ane Perković

Zagreb, svibanj 2010.

Ovu Zbirku posvećujem,

mojoj kćeri Mirjani koja me je nagovorila da zapisujem napjeve. Zbog njene vječne primjedbe: Da se ne zaboravi.

Mojem pokojnom sinu Mati i mojem voljenom Brinjskom kraju koji je zauvijek ostao u mom srcu i srcima moje obitelji.

Ana (Anka) Perković, (nadimak: Brale)

Brinje- kapela sv. Fabijana i Sebastijana (polovica 16. st.)

Uvod

Ana (Anka) Perković, djevojačko Toljan, rođena je 1921. godine u Križpolju. Iako već godinama živi u Zagrebu ostala je vezana za Brinjski kraj.

U trenucima nostalgije nastojala je bilježiti napjeve rodnog kraja kojih se rado sjeća iz razdoblja između dva svjetska rata, a koje je kao mlada djevojka slušala kako se pjevaju kod crkve, u prelima, svatovima, čijačama i drugim prigodama. Naravno, svojim lijepim djevojačkim glasom često je i sama pjevala u svom Križpolju, kao i u selu Perkovići (Antulići), Brinje u koje se udala.

U razdoblju velikih promjena i migracija ljudi mišljenja sam da su napjevi vrijedni, kako s aspekta jezika, tako i s aspekta običaja i razmišljanja onog vremena.

Specifičnost brinjskog govora je čakavica, sa svojim narječjima ikavice i ekavice.

Ovi napjevi trebali bi podsjetiti one koji ih se sjećaju, a mladima, koji traže svoje brinjske korijene, dočarati taj dio brinjske prošlosti. Najvažnije je sačuvati napjeve za budućnost u vremenima koja neumitno prolaze.

Stoga je nužno čuvanje i prezentiranje naše, ne tako davne prošlosti i izvornog jezika, koji polako nestaje.

Kako bi čitatelji u potpunosti razumjeli napjeve, u prilogu se nalazi tumačenje brinjskih riječi korištenih u napjevima.

Dragutin Perković, prof. (nadimak: Kruška)

Mili Bože jel' to volja tvoja,
da mi vako vene mladost moja.*

Dojdi dragi mama ti je rekla,
na prozoru jabuka te čeka.

Igran kolo kosa mi se vije,
preko kola dragi mi se smije.

Brinje gradu moj debeli ladu,
kroza te ću delat promenadu.

Jezerane, Križpolje i Brinje,
ta tri sela srce mi odnesla.

Ni me moje milo, ostavilo,
već ja njega, kad iman boljega.

Rekal dragi da će doć u prelo,
ča ga nima valjda mu se drima.

Varaj dragi ka se tebi dade,
a neš mene još ovako mlade.

Ja jedina, a moj dragi peti,
i još misli da će mene zeti.

* Pjevala moja majka Anka Toljan rođ. Medarić koja je mlada ostala bez supruga sa četvero male djece.

Za maminu i tatinu volju,
ja ostavi milu diku svoju.

Velebitu vatron sagoril,
ča si Brinje s moren rastavil

Na Kapeli beli golub kliče,
oj, Križpolje tebe cure diče.

U mog dragog plave oči male,
mili Bože bil se ljubit dale.

Ki rastavi mene i dragoga,
žarko sunce ne ogrijalo ga.

Oj, Kapelo vrve polomila,
ti si moje zlato umorila.

Kaži dragi, a ča bi me tajil,
kaži svakon da si mene volil.

Srce boli, a bolesno nije,
a ča mu je, za dragin tuguje.

Bolestan je ki me je volil,
mili Bože jeli ozdravil.

Oj, Križpolje moje selo milo,
u tebe ću ma za koga bilo.

Kad pogljedan u nebo visoko,
zvezda jato, di je moje zlato.

Misečina, a i va vedrina,
oj, pameti kud si me zanila.

Stvori Bože cestu preko mora,
da mi dragi ne plaća vapura.

Čuvala san po gori goveda,
i ljubila ča mi mama neda.

Brani majko, neš mi to zabranit,
koga volin s tim ću i divanit.

Mila majko spremaj mi belinu,
nemaš devet neg' mene jedinu.

Udaću se u daleko mesto,
neću majki dolaziti često.

Dojdi dragi makar bolan bil,
ljubit ću te da bi mi ozdravil.

Ja sirota moj dragi jedini,
mila majko mi smo ti par fini.

Dva su brata, obadva su lipa,
a najmlaji od cukra je slaji.

Zlato moje na daleko ti smo,
al' nas belo razgovara pismo.

Cveće moje i ja bi te brala,
ali niman kome bi te dala.

Zlato moje ne dolazi često,
čest dolazak velik omrazak.

Boluj dragi ja san болоvala,
ni mi tvoja mama verovala.

Ništo ću te molit mila majko,
crnu robu, dragog boli jako.

Nemoj dragi da ti žal bude,
kate moji svatovi probude.

Oj, Kapelo visoka i tanka,
preko tebe udaće me majka.

Da znaš majko kako srce boli,
kad se dragi iz ljubavi voli.

Jezeranska plovanija maća,
brinjska veća, tamo mi je sreća.

Crne oči i obrve vrane,
to su moje iljade dragane.

Crne oči nisu sad u modi,
već zelene, ka ča su u mene.

Aj, nis ola, a nis ni bogata
al san svome dragon umiljata.

Daleko je moj dragi garavi,
daleko je pa ga zaboravi.

Di li ono sunašce počiva,
tamo moje zlato sad prebiva.

Vene dragi i trava i cveće,
naša ljubav uvenuti neće.

Tanka lista u bukove gore,
još je tanja vera dike moje.

Cvet miriše meni dragi piše,
mala moja ne volin te više.

Lipo ti je di je dika moja,
više kuće zelena mu gora.

O, moj dragi željan mi bil svega,
kej sam i ja poljupca tvojega.

Ne gljedaj me dragi ispod oka,
nije naša ljubav preduboka.

Mala moja tvoje crno oko,
ranilo me u srce duboko.

Mala moja i marama tvoja,
uspomena nezaboravljena.

Dragi kosi, a ja čuvan blago,
triput mane i pogljeda na me.

I sinoć san sanjala u sanku,
da mi dragi voli Jezeranku.

Kad se sitin i promislin pravo,
zlato moje za tobom mi žavo.

Bor do bora do mog dragog dvora,
a do moga nima ni jednoga.

Ča Bog stvori da se dvoje voli,
i još jedno za drugin oboli.

Kunen dragi i naj danak beli,
kad su tebe za vojnika zeli.

Nemoj dragi drugoj veru dati,
moja će te vera dočekati.

Poljubiću ono ča mi milo,
ma se vedro nebo otvorilo.

Ja ostavi zlato zaljubljeno,
kej u gori drvo otsičeno.

Kad zapivan brigovi se ore,
dojdi dragi mili razgovore.

Oj, livado svako leto mlada,
a ja sada pa više nikada.

Oj, pavenko kad te buden plela,
pazi dragi da te ne bi kljela.

Ki mi ne da mira u mladosti,
u starosti bolile ga kosti.

Sve mi veli, sve mi se veseli,
da je mene milo ostavilo.

Dojdi dragi ne vodi kolegu,
lip kolega zavolit ću njega.

Kolegice ja ti dragog nebi,
samo oću da prkosin tebi.

Meni malo prkosila dika,
meni malo, a sebi do vika.

Zlato moje kada greš od mene,
pali cigar da te vide žene.

Oko plavo i oko garavo,
ta dva oka nimaju svidoka.

Crna zemljo i zelena travo,
mog si dragog pokrila odavno.

Lika goji konja i junaka,
a Križpolje lipih divojaka.

U Stajnici dućan i fabrika,
otud mi je mila moja dika.

U Stajnici dućan i fabrika,
di mi dela mila moja dika.

Mene majka za ne milo daje,
čini mi se kej da me prodaje.

Otišlo je moje zanimanje,
služit pare za naše venčanje.

Ja iz prela misec preko dola,
Oj, miseče oćel' brzo zora.

Mene moja mama naučila,
da ja momke varan sa očima.

Ja garava moja dika plava,
oće plavo da ljubi garavo.

Garav dragi garava san i ja,
garava nan cela familija.

Sit' se dragi Velikoga petka,
i ljubavi našega početka.

Svekrva mi lipi dar poslala,
ružmarina i u prelo sina.

Zlato moje ne žali rastanka,
tvoja nas je rastavila majka.

I u grobu ja ću uzdisati,
ki će moje zlato uživati.

Oj, zvezdice misečeva seko,
pozdravi mi dragoga daleko.

Svekrvice ženi sina svoga,
ženi sina ja volin drugoga.

Svekrvice došla Mala Gospa,
ženi sina čekala san dosta.

Pogljedaj me preko kola diko,
pogljedaj me da ne vidi niko.

Moj dragane ki ti liči rane,
mala moja, medna usta tvoja.

Zlato moje, moj vraže garavi,
ča me tako lako zaboravi.

O, moj dragi ti se siti mene,
ne treba ti bolje uspomene.

Mala moja vojniki san upisan,
bolje da te ja ni vidil nisan.

Čula jesan da se dragi fali,
da me neće, a za manon žali.

Ne voli se lipo i bogato,
već se voli ča je umiljato.

Zlato moje golube garavi,
ja zbog tebe školu zaboravi.

Nisan znala, nit' san verovala,
da je janje, milije od mame.

Vidiš dragi onu zvezdu tanku,
ona nan je sjala na rastanku.

Dragi piše ja ne odgovaran,
nek' se siti, da ga zaboravljan.

Oj, miseče i ti nešto znaš,
kad me vidiš da me ne odaš.

Ja bolujen dragi Boga moli,
vita jelo lada joj nakloni.

Zbogon selo di san se rodila,
i ti majko ka si me gojila.

Aoj, Brinje gradu od zemana,
tu je kula Zrinski Frankopana.

Da san znala bila bi i prije,
ostavila ča za mene nije.

Znaš li dragi znade i tvoj tata,
da kroz Brinje teče reka Gata.

Bećar pi, mala suze li,
suze li, ča njegova ni.

Ča bećara na srce udara,
litar vina i divojka fina.

Sve bi, sve bi samo jedno ne bi.
ne bi dala plavo za garavo.

Dvi godine čekaću te diko,
ako treba još ću i toliko.

Kako vene jabuka za granon,
tako moja dika vene za mnon.

Kada momak kraj divojke drima,
to se znade da je rado nima.

Vedro li je ča mi dragog nije,
da je tamno, došal bi odavno

Prevari se dragi pa mi kaza
da ga mama ženi rad' miraza.

Vene trava di san s dragin stala,
rđa mi se krivo zaklinjala.

Zar da umren kad mi vrime nije,
mladost moju zemlja da pokrije.

Subota se nedilji veseli,
a ja tebi golube moj beli.

Volili se ja i moja dika,
od subote pa sve do pondiljka.

Ki je mene ljubiti naučil,
na ramenu čine je nosil.

Dva koraka simo, dva koraka tamo
okreni se mala ako imaš kamo.

Umri dragi i ja ću za tobon,
pa neka gre sprovod za sprovodon.

Oj, sušice suši me kej drvo,
da ne gljedan svoje zlato prvo

Oj, sušice moja boli gorka,
ne mori me doklje san divojka.*

Oj, Božiću koji prvi dojde,
selo moje ja iz tebe pojde

Najbolje je ljubiti komšiju,
zora svane, vidiš svoje janje.

Oj, pavenko Majke Božje cveće,
prokljet bil bi ki te nosit neće.

Kosa smeđa, pala do pol leđa,
zlato moje, tvoj me pogljed vređa.

Zlato moje, moj žuti limune,
kako ti je kad pogljedaš u me.

Svekrvice dugo bolovala,
dva vaguna slame saderala.

Svekrvice veži sina svoga,
zobnom slamon da ne gre za manon.

*-Pjevala mlada djevojka Anka Jelić, teško bolesna.

Svekrvice dobro se priredi,
kad ja dojden visićeš na gredi.

Istina je rekle su mi žene,
da će dragi ostaviti mene.

I sinoć san sanjala u sanku,
da moj dragi ljubi Otočanku

Nezna niko, ča mi znamo diko,
mi varamo maće i veliko

Visok javor nadvisil je toranj,
zlato moje ostavit te moran.

Aoj, ni me, ča kopriva vene,
već je mene, ča govore žene.

Kolovođo materina rano,
daj povedi kolo polagano.

Alaj volin u kolu jigrati,
kad me dragi za ruku uvati.

Zaboravi ki me je rodil,
kamol ne bi ki me je volil.

Kraj Gospića jedan grobak mali,
tamo su mi zlato pokopali.

Nije mene, ča kopriva pali,
Već je mene, ča se dragi fali.

Tri godine pa i vo proliće
volimo se ja i moje cveće.

Voga rata ubiše mi brata
i dragoga, sad niman nikoga.

Gljedan majko di misec izlazi,
al ne dragog otkud mi dolazi.

Moj je tata mladi Merikanac,
kupil mi je zlatan sat i lanac.

Oj Meriko svilon opasana,
u tebi ću bit povenčana.

Dva vapura plove preko mora,
treća barka vozi moga Marka.

Oj, Ivice janje pomamljivo,
sam te vrag na me namirio.

Zlato moje o Velikoj maši,
to su bili dogovori naši.

Prelila sam do jedanajst sati,
još bi bila ni mi dika mila.

Ne treba mi kila rumenila,
mama me je rumenu rodila.

Neću cveće zalivati mlada,
neka vene kej srce u mene.

Ne voli se olo i bogato
već se voli srcu umiljato.

Kuda god grem sve mi pripovida,
da se moje zlato napovida.

Sve me kudi, niki me ne fali,
al' me sluša moj dragi garavi.

Nosiću se usko, a i kratko,
da mi bolje prigovori svako.

Molin Boga i dva očenaša
da ne buden križapoljska snaša.

Aj, gre jesen, al ne gre i meni,
neće moje zlato da se ženi.

Veruj dragi, vera je u Bogu,
ja ti mlada verovat ne mogu.

Grlo moje čuj se do Letinca,
i probudi maminog jedinca.

Zlato moje svojoj mami kaži,
da za manon ne stiguje laži.

Zlato moje i tvoja je mama,
rastavila ljubav i med nama.

Prokljet nek' je i na smrtnon času,
ki rastavi zlato ljubav našu.

Neću Peru ljubiti na veru,
nego Pavu za istinu pravu.

Zlato moje istinu mi reci,
koliko se volimo miseci.

Koliko je u godini dan,
toliko je u mon srcu ran.

Kiša pada trava zelenija,
drugi ljudi, a ja rumenija.

Neću cveće zalivati mlada,
neka vene kej i moja nada.

Otkud kiša sad je vedro bilo,
otkud milo sada ga ni bilo.

Crnu robu nosit ću do vika,
u njoj me je zavolila dika.

Crna roba i vi dugi dani,
to mi moju mladost utamani.

Oj, Križpolje selo u dva reda,
u dva reda kej Zagreb izgleda.

Križpolje je selo umiljato,
momci biser, a divojke zlato.

Šećala se gospoda po gradu,
od Alića pa do Majačića.

Volin sestri crnu kosu plesti,
neg' se s rđom pred oltar dovesti.

Vozila se mašina po glajzu,
zlato moje slatki paradajzu.

Vlak polazi, a mašina kreće,
ode moje u Kanadu cveće.

Avijonu ne vozi po zraku,
ostat će mi dragi u oblaku.

Stale žene kraj kola kej svete,
pa me mire od glave do pete.

Ašikujmo moj golube beli,
ašikujmo ma se ne uzeli.

Moja mama više ćeri nema,
pa sad mene za udaju sprema.

Mila majko spremaj meni dotu,
ja ti ode u drugu subotu.

Kad se sunce naginje nad more.
ja odlazin u dikine dvore.

Padaj kišo al' nemoj po meni,
smočit ćeš mi moj venac zeleni.

Oj, šlajeru vajak san te volila,
al' te nisan za dugo nosila.

Na nebu su dva oblaka gusta,
dojdi dragi soba mi je pusta.

Sedi dragi na kamen studeni,
pa odaji svoje tajne meni.

Tri san leta za divojkon šeta,
i tri dana to je bila Ana.

Dojdi dragi nediljon popodne,
za dva dana ružo odabrana.

Gora žuti odoše regruti,
gora lista odoše zaista.

Nisan majko jabuka sa grane,
da me ljubi kome na um pane.

Ne zna niki ča su muke teške,
dok ne projde kršnu Liku pješke.

Al' su mene dragon okudili,
dabogdala raja ne vidili.

Zlato moje ako me okude,
slika moja nek' ti spomen bude.

Volimo se mila moja diko,
do Boga nas ne rastavi niko.

Ajde diko da dilimo jade,
da vidimo ki više imade.

Sviće zora čuj garava moja,
sviće zora lumpati se mora.

Tuja mama a i tuji tata
ja sirota suzama bogata.

Konji vrani, vuci vas poklali,
kud ste mene mladu otpeljali,
u kamenje jadno mi veselje. *

* Pjevala nesretna mladenka Mande Jelić koja se udala iz sela
Košari u selo Pernare iznad Lipica.

Ne miriši svaki cvetak plavi,
neg' samo naj ki je od ljubavi.

Kako ne bi jade jadovala,
nikad dragog kej ča san imala.

Ljubičice ne cvetaj na brigu,
već u dolu za me i za lolu.

Ružo bela ča mi dragi dela,
zoro plava legal je da spava.

Nisan majko jabuka sa grane,
da me ljubi kome na um pane.

Lipo ti je rano uraniti,
iza rose kad bećari kose.

S onu stranu tratine,
čita cura novine,
dojdi dragi po mene,
da mi srce ne vene.

Pogovor

Gospođa Ana (Anka) Perković (nadimak: Brale) rođena u Križpolju, a udala se u selo Perkovići (Antulići), Brinje.

Osnovnu školu završila u Križpolju, a kao najbolja učenica 4. razreda ispred Osnovne škole u Križpolju, recitacijom jedne pjesme dočekala je kralja Aleksandra. Primala je državnu stipendiju do svoje punoljetnosti.

Nakon osnovne škole završila je opetovnicu, koju je vodio učitelj i ravnatelj gospodin Stjepan Devčić.

Slijedom tadašnjih mogućnosti završila je gospodarski tečaj koji je vodila učiteljica gđa Katica Tomljenović.

U slobodno vrijeme bavila se šivanjem, vezenjem i izradom ručnih radova, a 1974. godine imala je izložbu svojih radova u dvorani kina u Kustošiji u Zagrebu.

Prof. dr. sc. Mirjana Kalafatić

**Svome suprugu Nikoli Perkoviću
napisala je pjesmu:**

Vrilo šumi, ljubica miriše,
nima dragog da me ljubi više.

Prestali su zagrljaji nijemi,
svi su moji snovi izgubljeni.

RJEČNIK

Brinjska čakavština-standardni hrvatski jezik

A	Alić-prezime	avijon-avion	al-ali
B	belo-bijelo	brig-brijeg	bil-bio
C	cukar-šećer cigar-cigareta	cela-cijela cvet-cvijet	cveće-cvijeće
Č	čekaću-čekat ću	ča-što	čine-činove
Ć	ćer-kći		
D	dojdi-dodī dan-dana di-gdje	dela-radi dota-miraz diliti-dijeliti	došal-došao doklje-dokle drima-drijema
F	fali-hvali		
G	gljedam-gledam grlo-glas	glajz-tračnica gojila-odgajala	gre(š)-ide(š)
I	iljade- tisuće		
J	janje-dragi		
K	ki-koji kamol-kamo, kako komšija-susjed	kej-kao kila-kilogram ka-koja	krivo-lažno kaza-kazao
L	leto-ljeto lumpati-pijančevati	lip-lijep liči-liječi	li-lije lad-hlad
M	misec-mjesec Merika-Amerika Majačić-prezime Merikanac-Amerikanac	med-među mnon-mnom mori-muči mire-mjere	maće-male mane-mahne
N	nedilja-nedjelja ni-nije -niman-nemam nenamirio-namjerio nosiću-nosit ću napovida-oglašavanje	najmlaji-najmlađi ništo-nešto nan-nama nimaju-nemaju naj- onaj vjenčanja u crkvi	neš-nećeš neg-nego niki-nitko

O	otpeljali-odvezli omrazak-zasićenje	oćel-hoće li	olo-oholo
P	pavenka-biljka povenčana-vjenčana proliće-proljeće pogljedaš-pogledaš prebiva-boravi	plovanija-župa pusta-prazna pripovida-govori pojde-pođe pondiljak-ponedjeljak	pane-padne pi-pij
R	rđa-loš čovjek	ran-rana	reka-rijeka
S	siti-sjeti sesti-sjesti saderala-poderala sanku-snu	stiguje-provjera sedi-sjedni svidoka-svjedoka sušica- tuberkuloza	svilon-svilom svako-svatko
Š	šlajer-veo	šit-šiti	
T	tuja-tuđa	tkat-tkati	
U	udaću-udat ću	utamani-uništi	
V	vera-zaruč.prsten vaj-ovaj veru-veresiju više-iznad visićeš-visit ćeš	vapor-brod venac-vijenac vagon-vagon vrve-vrhove vog-ovog	vi-ovi vajk-uvijek vika-vijeka vuci-vukovi vo-ovo
Z	zeli-uzeli zeman-vrijeme	zvezdica-zvjezdica zanila-zanijela	
Ž	žal-žao	žavo-žao	

Rječnik izradio: Dragutin Perković, prof.

